

ALLMÄNHETENS PRESSOMBUDSMAN (PO)

PRESSENS OPINIONSNÄMND (PON)

Årsberättelser 2011

Innehåll	Sida
PO:s verksamhet	3
PON:s verksamhet	11
Av PON klandrade tidningar	17
Etiska regler för press radio och TV	28
Kontaktuppgifter PO och PON	33

PO:s ÅRSBERÄTTELSE 2011

Under 2011 har PO fått in nästan 300 anmälningar. En rad ärenden har rört principiella frågor, som innebörden av begreppen allmänintresse och offentlig person. En särskild utmaning inför framtiden är hur det pressetiska systemet ska hantera mediehusens allt mer omfattande publiceringar i sociala medier, som Facebook och Twitter.

Pressetiken är inte exakt, varje publicering har sina unika förutsättningar. I stället för detaljerade regler vädjar pressetiken därför till omdömet hos dem som bär ansvaret. Det gör att de begrepp som används i det pressetiska samtalet kan tolkas på många olika sätt.

Ett sådant begrepp är ”offentlig person”. Tanken är att den som har en offentlig roll i samhället måste tåla en hårdare och mera närgående granskning än andra. För detta finns det inget särskilt stöd i de pressetiska reglerna, uttrycket förekommer inte där.

Stöd för tankegången kan man till exempel finna i boken ”Yttrandefrihetsrätt” av Håkan Strömberg och Hans-Gunnar Axberger. De skriver:

”Den som framträder på den offentliga scenen får lov att acceptera den belysning som kan riktas mot honom eller henne. Det gäller inom områden som politik, rättsväsende och förvaltning, näringsliv, konst, artisteri, elitidrott, vetenskap samt publicistik.”

Detta förhållningssätt är väl förankrat i svensk publicistisk tradition, men erbjuder ändå tolkningssvårigheter. Kan alla offentliga personer dras över en kam, eller finns det skillnader som en utgivare måste överväga?

Frågan ställdes på sin spets när Expressen den 12 april på sin förstasida berättade att TV-programledaren och chefredaktören Ola Lindholm blivit ”tagen för knark”.

Det som inträffat var att han i samband med en fotbollsmatch fått lämna urinprov, eftersom polisen på plats misstänkte att han var narkotikapåverkad. Provet skickades till Statens kriminaltekniska laboratorium i Linköping för analys. En sådan analys tar två veckor. Expressens publicering kom bara ett par dagar efter att provtagningen gjorts.

Publiceringen motiverades med att Lindholm var en offentlig person som i sin roll dessutom riktade sig till barn. Men var Lindholm verkligen en offentlig person av den kalibern att en provtagning gav skäl för en namnpublicering med rubriken ”tagen för knark”?

Lindholm anmälde publiceringen till PO. PO hänsköt ärendet till Pressens Opinionsnämnd och menade att tidningen borde klandras för brott mot god publicistisk sed. Motiveringen var att det gällde misstanke om ett ringa narkotikabrott och att Lindholms roll som offentlig person därför inte kunde motivera en namnpublicering, särskilt som det inte fanns något provsvar när den första artikeln publicerades.

Vad fallet Lindholm illustrerar är att offentliga personer kan delas upp i två grupper. Den ena gruppen innehåller till exempel politiker, militärer, poliser, företagsledare, ledande tjänstemän, tunga brottslingar och terrorister. Personer som bygger eller river vårt samhälle. De får tåla en mycket närgången granskning, även av sin person.

Om Sveriges statsminister, överbefälhavare eller rikspolischef skulle misstänkas för narkotikabrott och få lämna prover, vore det rimligt att allmänheten omedelbart fick veta vem det handlade om.

Den andra gruppen är personer som på olika sätt agerar och presterar i offentligheten, men vars roller inte har den ovan beskrivna karaktären av att bygga eller riva samhället. Hit hör till exempel artister, konstnärer, atleter, TV-kändisar och journalister.

Även de måste tåla en hårdhänt granskning av sin verksamhet, men de har fortfarande rätt till en privat sfär. En sfär som är betydligt större än för den första gruppen.

Ola Lindholm hör till denna, andra grupp. Därför var det omotiverat att namnge honom direkt efter provtagningen och Pressens Opinionsnämnd fällde Expressen för brott mot god publicistisk sed.

Det kan dock noteras att Lindholms roll som ledare för barnprogram och utgivare för en barntidning gav honom en mycket speciell profil, som möjligen motiverade en namnpublicering när väl provet visade att han haft kokain i kroppen, trots att det rörde sig om ett ringa brott. De publiceringarna är emellertid inte prövade av PO och PON.

Nätet kräver nya överväganden

Ett annat ärende av principiell betydelse gäller artiklar i Nerikes Allehanda och Aftonbladet som hösten 2010 berättade att en hög kommunal chef fått lämna sin tjänst med omedelbar verkan. Det hade kommit till kommunledningens kännedom att han i mitten av 1980-talet mördat sin flickvän. Han hade vårdats vid en rättspsykiatrisk klinik i ett år, sedan friskförklarats och släppts fri.

Nu hade hans identitet avslöjats av en internetsajt. Det berättade tidningarna samtidigt som de redogjorde ingående för det gamla brottet och bland annat avslöjade namnet på kvinnan som dödats för 25 år sedan.

Mannen anmälde Nerikes Allehanda och Aftonbladet och menade att tidningarna pekat ut honom, trots att de inte skrivit ut hans namn. De hade givit många ledtrådar för den som ville ta reda på hans identitet. Det räckte med att söka på namnet på den mördade kvinnan för att omedelbart hitta mannens namn.

PO hänsköt ärendena till Pressens Opinionsnämnd, som valde att klandra tidningarna för att ha brutit mot god publicistisk sed. Att tidningarna uppgav den mördade kvinnans namn var att jämföra med ett utpekande av mannen.

Att en uppgift, till exempel namnet på en brottsling, finns lättillgänglig på nätet minskar inte tidningens ansvar att vara återhållsam med information om en person som man valt att anonymisera. Tvärtom visar nämndens beslut att en utgivare måste förhålla sig till informationsflödet på nätet och i känsliga fall välja att avstå från detaljer. Detta för att identiteter man själv avstår från att avslöja inte blir allt för enkla att hitta på nätet.

Sociala medier en gråzon

Internet har inneburit nya frågeställningar för det pressetiska systemet. En mycket intressant fråga är om texter publicerade i sociala medier, som Facebook och Twitter, kan provas pressetiskt.

Ur ett juridiskt perspektiv är det uppenbart att den som skriver inläggen själv ansvarar för dem. De publiceras alltså inte under tryckfrihetens skydd och utgivarens formella ansvar.

Ur ett pressetiskt perspektiv kan det emellertid förhålla sig på ett annorlunda sätt.

Frågan har utretts av en kommitté utsedd av Norsk Presseforbund, NP, som bestämmer reglerna för Pressens Faglige Utvalg, den norska motsvarigheten till Pressens Opinionsnämnd i Sverige.

Kommittén lämnade sitt betänkande i september och kom fram till att man måste skilja på tre typer av meddelanden i de sociala medierna.

Meddelanden publicerade på konton direkt knutna till medier i det pressetiska systemet ska kunna provas. Privata konton som används av journalister för privata ändamål ska inte kunna provas.

Gråzonen är privata konton som journalister använder för att fortsätta den journalistiska verksamhet som bedrivs på uppdrag av huvudmediet, till exempel en

tidning. Här menade kommittén att man måste avgöra från fall till fall om meddelandet kan prövas ur pressetisk synvinkel.

Denna utredning blev föremål för en omfattande diskussion även i svenska medier under hösten 2011.

Den 25 november beslutade Norsk Presseforbunds styrelse att anta kommitténs tankegångar som en del av sitt regelsystem för Pressens Faglige Utvalg. NP skriver bland annat att ”Utvalget kan også behandle klager mot journalisters og redaktørers private profiler/konti når det er åpenbart at ytringen/innholdet er publisert som en del av den redaksjonelle virksomhet”.

Huvudprincipen är att pressetiken omfattar samma plattformar som tryck- och yttrandefrihetslagstiftningen. Men pressetik skiljer sig från juridiken. Etiken utgår ifrån vad som är ett ansvarsfullt förhållningssätt till den publicistiska uppgiften. Vad som är rimligt och anständigt att publicera när man har vägt in både allmänintresse och den berördes intresse.

Det norska beslutet är betydelsefullt och visar en väg att i adekvata fall låta det pressetiska tankesättet sträcka sig utanför de juridiska ramarna och gälla för hela det verksamhetsområde som ett modernt mediehus använder sig av.

En viktig fråga är naturligtvis vem som bär ansvaret, skribenten eller tidningens utgivare. Även här bör man skilja på juridik och etik. Det juridiska ansvaret bär skribenten, men det etiska kan enligt den svenska presstraditionen med ensamansvar bara tas av utgivaren.

Att utgivaren har svårt att övervaka vad en medarbetare gör på sitt privata konto är ett argument som lyfts fram i debatten. Det är, enligt min mening, en undanflykt. Som arbetsledare kan man ställa krav på att material som tas fram i tjänsten inte används privat av medarbetare så att det bryter mot det pressetiska regelsystemet.

Allt fler tydliga publiceringar

Under många år har det varit mer regel än undantag att fällningarna i Pressens Opinionsnämnd publicerats på en undanskymd plats i tidningen. Gärna med en intetsägande rubrik.

Det senaste året finns det exempel på motsatsen. Flera tidningar har gjort mycket tydliga och väl redigerade publiceringar av de fällningar de utsatts för. En föregångare i det här sammanhanget är Expressen.

Den 13 december publicerade Expressen fällningen med anledning av ursprungsartikeln om misstankarna mot Ola Lindholm. Utöver texten fanns faksimiler på både förstasida och insida, en bakgrund till det inträffade samt en

ruta om hur man gör en PO-anmälan. Även på löpsedeln berättade tidningen att den klandrats.

Frågan om att införa en enhetlig mall för publicering av PON:s beslut behandlas för närvarande av Pressens samarbetsnämnd. I väntan på ett beslut agerar Expressen föredömligt.

Stockholm den 30 december 2011

Ola Sigvardsson
Allmänhetens Pressombudsman, PO

Verksamheten i sammandrag

Sedan den 1 april 2011 är Ola Sigvardsson Allmänhetens Pressombudsman, PO, då han efterträdde Yrsa Stenius. Kersti Söderberg är Allmänhetens Biträdande Pressombudsman.

Ida Boström tjänstgjorde hela året som handläggare hos PO. Under årets fem första månader arbetade även Alexandra Lundvik som handläggare.

Erika Alinge är PO:s kanslist. Nämndsekreterare hos Pressens Opinionsnämnd, PON, är Synnöve Magnusson.

Antalet anmälningar till PO uppgick under 2011 till 288 stycken. PO fattade beslut i 306 ärenden varav 63 hänsköts till Pressens Opinionsnämnd med förslag om klander.

Alla ärenden som överlämnats till PON är ännu inte avgjorda av nämnden eftersom det sker en viss förskjutning av ärenden/beslut mellan olika kalenderår.

Under 2011 beslutade PON om klander i 53 fall. Av dessa var 51 hänskjutna av PO och två överklaganden som avskrivits av PO.

Den utåtriktade verksamheten har under året varit omfattande. Sedan den 1 april har PO hållit mer än 30 föredrag på tidningsredaktioner, i skolor, publicistklubbar och i andra sammanhang. PO har skrivit ett femtontal debattartiklar och krönikor i olika medier, som Journalisten, Dagens Nyheter och Medievärlden. Ett 30-tal intervjuer har gjorts med PO av olika medier.

I september föreläste PO om det svenska pressetiska systemet för journalister i fyra städer i Vitryssland. Resan arrangerades av Fojo. I oktober föreläste PO för journalister i Mocambique, efter en inbjudan av den svenska ambassaden.

I oktober besökte PO och biträdande PO AIPCE:s europeiska konferens i Moskva för pressombudsmän och pressnämnder, motsvarande PON. I samband med konferensen hedrades Anna Politkovskaja med blommor på sin grav. Det skedde på femårsdagen av mordet.

./.

Tabell 1

HANDLÄGGNING AV DIARIEFÖRDA PO-ÄRENDEN 2011

Balans från 2010	75
Under året inkomna ärenden	288
Avgjorda ärenden	306
varav:	
avskrivna	243
hänskjutna till PON	63*
Balans den 31 december 2011	57

* Av 63 hänskjutna ärenden är 1 överlämnat av PO till PON utan att PO har tagit ställning i själva saken. Skälet är att PO inte har haft tillräckligt underlag för att göra en bedömning i ärendet eftersom Expressen inte yttrat sig till PO.

Tabell 2

VISSA UPPGIFTER OM PO:s ÄRENDEBALANS

År	Nya Ärenden	Avgjorda ärenden	Balans per den 31 dec
1980	385	476	38
1981	361	381	18
1982	345	328	35
1983	381	383	33
1984	345	335	43
1985	360	365	38
1986	339	344	33
1987	325	318	40
1988	368	379	29
1989	353	363	19
1990	331	305	45
1991	298	298	45
1992	270	276	39
1993	323	330	32
1994	426	420	38
1995	421	408	51
1996	443	436	58
1997	423	423	58
1998	438	458	38
1999	372	353	57
2000	396	414	41
2001	391	405	29
2002	383	370	42
2003	334	341	35
2004	389	377	47
2005	333	341	39
2006	405	347	97
2007	313	317	93
2008	333	338	88
2009	331	283	136
2010	336	397	75
2011	288	306	57

PON:s ÅRSBERÄTTELSE FÖR 2011

Pressens Opinionsnämnd får härmed enligt 14 § i stadgarna för nämnden avge rapport om sin verksamhet under år 2011. Opinionsnämnden har under året haft följande sammansättning:

Ordförande:

t.o.m. 30 juni 2011

justitierådet Ella Nyström

fr.o.m. 1 juli 2011

justitierådet Per Virdesten

Vice ordförande:

t.o.m. 30 juni 2011

justitierådet Per Virdesten

fr.o.m. 1 juli 2011

hovrättspresidenten Fredrik Wersäll

Andre vice ordförande:

t.o.m. 30 juni 2011

hovrättspresidenten Fredrik Wersäll

fr.o.m. 1 juli 2011

justitierådet Karin Almgren

Tredje vice ordförande:

t.o.m. 30 juni 2011

justitierådet Karin Almgren

fr.o.m. 1 juli 2011

justitierådet Agneta Bäcklund

Övriga ledamöter och suppleanter:

t .o.m. 30 juni 2011

av ***Publicistklubben*** utsedda:

redaktörerna Lena Hennel och Johan Schück, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Mårten Enberg och Maria Edström, som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2011

redaktörerna Lena Hennel och Mårten Enberg, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Martin Ahlquist och Maria Edström, som suppleanter;

av ***Svenska Journalistförbundet*** utsedda:

t .o.m. 30 juni 2011

redaktörerna Sus Andersson och Bertholof Brännström, ordinarie ledamöter, med Olle Fors och Anna Bubenko, som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2011

redaktörerna Sus Andersson och Anna Bubenko, ordinarie ledamöter, med Olle Fors och Rino Rotevatn, som suppleanter;

av ***Svenska Tidningsutgivareföreningen*** utsedda:

t .o.m. 30 juni 2011

chefredaktörerna Niklas Silow och Kerstin Årmann, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Lars Näslund och Thelma Kimsjö, som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2011

chefredaktörerna Niklas Silow och Kerstin Årmann, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Lars Näslund och Thelma Kimsjö, som suppleanter;

Av ***Sveriges Tidskrifter*** utsedda:

t .o.m. 30 juni 2011

chefredaktörerna Christina Mörk och Lasse Genberg, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Jonas Helling och AnnaBritt Benjour, som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2011

chefredaktörerna Jonas Helling och Lasse Genberg, ordinarie ledamöter, med
chefredaktörerna Lena Hörngren och AnnaBritt Benjour, som suppleanter;

av ***riksdagens chefsjustitieombudsman och ordföranden i styrelsen för Sveriges
advokatsamfund*** gemensamt utsedda:

t .o.m. 30 juni 2011

legitimerade terapeuten Marianne Beyer, advokaten Per Stadig, verkställande
direktören Agneta Dreber, generaldirektören Kerstin Wigzell, advokaten Claes
Lundblad och direktören Mats Arnhög, ordinarie ledamöter samt professorn
Mohammad Fazlhashemi, professorn Stefan Einhorn, rektorn Göran Bexell,
teologie doktorn Annika Borg, f.d. förbundsordföranden Göran Johnsson och
professor Elisabeth Rynning som suppleanter.

fr.o.m. 1 juli 2011

generaldirektören Kerstin Wigzell, advokaten Claes Lundblad, teologie doktorn
Annika Borg, professorn Mohammad Fazlhashemi, professorn Stefan Einhorn, och
direktören Mats Arnhög, ordinarie ledamöter samt rektorn Göran Bexell, f.d.
förbundsordföranden Göran Johnsson, professor Elisabeth Rynning, advokaten
Leif Ljungholm, ordföranden Sture Nordh och generalsekreteraren Elisabeth
Dahlin som suppleanter.

Som nämndsekreterare har Synnöve Magnusson tjänstgjort.

Opinionsnämndens avdelningar har under året hållit 14 sammanträden och har vid två tillfällen sammanträtt i plenum. Suppleanterna har deltagit i nämndens överläggningar även när de inte har tjänstgjort i ordinarie ledamöters ställe.

ANTAL ÄRENDEN:

1. Den 1 januari 2011	39
2. Under året inkomna ärenden	112
3. Under året avgjorda ärenden	115
4. Den 31 december 2011 kvarstående ärenden	31

Av nämnden under året avgjorda ärenden fördelar sig på följande sätt:

75 ärenden har avgjorts efter anmälningar, som ingivits till Allmänhetens Pressombudsman (PO) och av denne hänskjutits till nämnden. Av dessa har 51 föranlett klandrande uttalanden, medan tidningarna friats i 24 ärenden.

40 ärenden har förts vidare till nämnden av anmälarna efter avskrivningsbeslut av PO. I 36 av dessa ärenden har tidningarna friats. I 2 ärenden har tidningarna fällts. 2 ärenden har avvisats av nämnden.

Av sammanlagt 115 ärenden som förelagts nämnden för prövning har 53 ärenden föranlett klandrande uttalanden medan 60 ärenden friats och 2 avvisats. De 53 ärenden som klandrats av nämnden fördelar sig på följande sätt; i 18 fall har tidningarna åsidosatt god publicistisk sed, i 34 fall brutit mot god publicistisk sed och i 1 fall grovt brutit mot god publicistisk sed.

Under året har skiljaktiga meningar angivits i 7 ärenden.

Pressens Opinionsnämnds fyra ordförande har under året haft ett möte med Pressens Samarbetsnämnd. Vid mötet, i vilket även Allmänhetens Pressombudsman deltog, diskuterades bl.a. de frågor i PON:s skrivelse till Samarbetsnämnden den 24 februari 2009 som Samarbetsnämnden ännu inte tagit ställning till. Det gällde främst avsnitten i PON:s skrivelse om webbtidningar och den s.k. tremånadersregeln. Vid mötet diskuterades även vissa allmänna frågor om det pressetiska systemet, bl.a. publiceringen av PON:s uttalanden och beslut.

Av nämnden under året klandrade ärenden har föranlett expeditonsavgifter om sammanlagt 1 256 000 kronor.

Stockholm i december 2011

Per Virdesten

Synnöve Magnusson

TABELL ÖVER ÄRENDEN AVGJORDA AV PON 2011

Ärenden	fällda	friade	avvisade	summa
Av PO hänskjutna	51	24	0	75
Överklagade avskrivningsbeslut	2	36	2	40
Summa	53	60	2	115

TIDNINGAR KLANDRADE AV PON 2011

Aftonbladet	5	Norrbottens-Kuriren	2
Arkitektur	1	Norrköpings Tidningar	2
Barometern	2	Norrländska Socialdemokraten	1
Borås Tidning	1	Norrtelje Tidning	1
Dagens Nyheter	2	Nya Lidköpings-Tidningen	1
Dalarnas Tidningar	1	Resumé	1
Expressen	2	Strengnäs Tidning	1
Folkbladet	1	Södermanlands Nyheter	3
Folket	1	Tidningen Skärgården	1
Göteborgs-Posten	1	Vårdguiden	3
helagotland.se	1	Värnamo Nyheter	1
Hänt Extra	1	Värnpliktsnytt	1
Kalmar Läns Tidning	1	Västerbottens Folkblad	2
Karlskoga-Kuriren	1	Västerviks-Tidningen	1
Kristianstadsbladet	1		
Länstidningen Östersund	2		
Magazin Café	2		
Motala & Vadstena Tidning	1		
Mitt i Sollentuna	1		
Mitt i Vallentuna	1		
Nerikes Allehanda	2		
Norra Skåne	1		

KLANDRADE PUBLICERINGAR 2011

I anslutning till varje fall anges om ärendet har hänskjutits av PO eller anmälaren (Anm.) Dessutom anges det om klandret avser att tidningen har åsidosatt (å), brutit (b) eller grovt brutit (gb) mot god publicistisk sed. Skiljaktiga beslut markeras med (sk).

Aftonbladet

- Exp nr 74 Artikeln handlade om brottslighet som styrs från fängelser. Förstasidans och insidesartikelns rubriker tillsammans med publiceringen av namn och bild på anmälaren gav intrycket av att denne fortfarande satt i fängelse, trots att han inte gjort det sedan 2006. Anmälaren drabbades därigenom av en oförsvarlig publicitetsskada. Anm (å)
- Exp nr 76 En hög kommunal chef hade fått lämna sin tjänst sedan det kommit till kommunledningens kännedom att mördat sin flickvän i mitten av 1980-talet. Mannen hade vårdats vid en rättspsykiatrisk klinik i ett år, sedan friskförklarats och släppts fri. Tidningen skrev att hans identitet avslöjats av en internetsajt och redogjorde ingående för det gamla brottet samt angav den mördade kvinnans namn. Genom att söka på mordoffrets namn kunde man omedelbart identifiera anmälaren vilket var att jämställa med ett utpekande. PO (b)
- Exp nr 79 Vid rapportering om vårdnadstvister och bortförande av barn måste tidningar agera med stor försiktighet för att undvika att barnen drabbas. Namn och bild på barnen och även på deras pappa innebar i detta fall ett avsteg från god publicistisk sed. PO (b)
- Exp nr 110 Trots att Aftonbladets källor inte kunde redovisas av källskyddsskäl påstod tidningen utan reservationer att Anders Philipsson deltagit i en förhandling med maffian och i efterhand försökte dölja sin medverkan genom att ljuga. Därmed överskred tidningen gränsen för det som är pressetiskt acceptabelt och förorsakade Philipsson en oförsvarlig publicitetsskada. PO (b)

- Exp nr 111 Ett genmäle ska publiceras på så sätt att det kan uppmärksammas av dem som fått del av de ursprungliga uppgifterna. I detta fall publicerade tidningen ett genmäle enbart på nätet trots att rapporteringen kring företaget, Berns Salonger, hade skett såväl i papperstidningen som på nätet. Företaget fick heller inte möjlighet att bemöta uppgifter i den fortsatta debatten. PO (å)

Arkitektur

- Exp nr 34 En tidning offentliggjorde på sin blogg att man blivit PO-anmäld. Publiceringen stod i strid med det pressetiska kravet på att inte ge PO-anmälningar offentlighet. PO (b)

Barometern

- Exp nr 42 Barometern skrev att en rektor på en skola i en viss kommun riskerade att sägas upp av personliga skäl pga missbruksproblem. Anmälaren kunde identifieras av åtminstone en begränsad krets som fick ta del av de illa underbyggda och integritetskänsliga uppgifterna. Att rektorn senare fick komma till tals och invända mot påståendena uppvägde inte den skada anmälaren åsamkades. PO (b)

- Exp nr 83 En tidning skrev om ett fall där en man dömts för sexualbrott mot barn. Även om de utpekande uppgifterna i artikeln var knapphändiga, gav tidningen en detaljerad beskrivning av vad brottsoffret hade utsatts för. Inför den grupp som visste vem brottsoffret var tillfogades hon en allvarlig publicitetsskada. PO (b)

Borås Tidning

- Exp nr 53 En tidning spekulerade om bakgrunden till en brand och pekade därigenom ut en ung person på ett missaktande sätt. PO (b)

Dagens Nyheter

- Exp nr 62 I ett reportage som handlade om vuxenmobbing på en svensk arbetsplats demoniserades arbetsgivaren på ett sätt som inte är förenligt med en ansvarig hållning inför den publicistiska uppgiften. PO (b)
- Exp nr 112 I samband med ett knivdåd på en skola publicerade tidningen en felaktig uppgift om att brottsoffret tidigare varit i klammeri med rättvisan. Den rättelse som gjordes var inte tillräcklig för att upphäva publicitetsskadan som orsakats av brottsoffret. PO (b)

Dalarnas Tidningar/Mora Tidning

- Exp nr 60 Notisen rörde ett åtal för våldtäkt mot barn. Även om utpekandet bara skedde inför en mindre krets som redan kände till att det förekommit ett övergrepp, ledde informationen till en detaljkunskap om det misstänkta övergreppet. Informationen tillfogade både den misstänkte förövaren och det omskrivna brottsoffret en oförsvarlig publicitetsskada. PO (b)

Expressen

- Exp nr 102 Reservationslös rubrik om att kvinna blev hotad med giftormar. Rubriken saknade grund och ett publicerat tillrättaläggande tog inte tydligt avstånd från det kategoriska påståendet om hot. PO (å)
- Exp nr 108 I Expressens förstasidesrubrik stod att programledaren Ola Lindholm blivit ”tagen för knark”. Det var en vilseledande rubrik eftersom vad som inträffat vid publiceringstillfället var att han lämnat ett urinprov som ännu inte var analyserat. Publiceringen innebar allvarlig skada för Ola Lindholm. PO (b)

Folkbladet

- Exp nr 98 Långtgående och framskjutna anklagelser om att en auktionsfirma blåste och lurade kunder träffade även auktionisten personligen. Samtidigt bemötande var inte tillräckligt för att upphäva publicitetsskadan. PO (b)

Folket

- Exp nr 3 För andra gången publicerade tidningen en topless-bild på anmälaren. Anmälaren hade inte vid något tillfälle gett sitt medgivande till att figurera på en sådan bild. Efter den första publiceringen hade hon dessutom tydligt gett uttryck för sitt missnöje. Publiceringen tillfogade anmälaren en publicitetsskada som hon inte behövde tåla. PO (b)

Göteborgs-Posten

- Exp nr 11 En patient som anmält en tandläkare till HSN fick utrymme att berätta sin historia i en artikel. Återgivandet framstod som en ensidig partsinlaga med hårda anklagelser om fuskjobb som vid publiceringstillfället endast hade stöd i patientens berättelse. Publiceringen tillfogade den namngivna tandläkaren en allvarlig publicitetsskada som inte var motiverad av allmänintresset. PO (å)

Helagotland.se

- Exp nr 21 En tidning måste iaktta mycket stor försiktighet vid rapportering om sexbrott mot barn. Oavsett om någon identifiering skedde utanför den krets som redan kände till att en flicka blivit utsatt för ett övergrepp, ledde beskrivningen av den konkreta gärningen till en detaljkunskap hos samma personer och därmed ett oförskyllt lidande för den minderåriga flickan. PO (å)

Hänt Extra

- Exp nr 2 En rubrik på tidningens löpsedel och förstasida förmedlade intrycket av att två kändisar väntade barn tillsammans genom IVF, vilket inte var sant. Publiceringen utgjorde ett spekulativt och oönskat intrång i anmälarnas privatliv som de inte behövde acceptera. PO (b)

Kalmar Läns Tidning

- Exp nr 10 En artikel innehöll svepande och allvarliga anklagelser mot en avgående kommunchef som inte fått möjlighet att kommentera uppgifterna. Vissa av uppgifterna var också av sådan art att de svårligen hade kunnat bemötas adekvat. PO (b)

Karlskoga-Kuriren

- Exp nr 36 Tidningen rapporterade om att en 19-årig flicka hade dömts för misshandel till skyddstillsyn efter att ha slagit en man i huvudet med en flaska. Tidningens kategoriska påstående om att kvinnan hade alkoholproblem framstod inte som befogat, särskilt mot bakgrund av att det kunde ifrågasättas om påståendet hade full täckning i tingsrättens dom. PO (å)

Kristianstadsbladet

- Exp nr 92 En patient riktade allvarlig kritik mot en klinik där en tandläkare och en läkare arbetade. Nätartikeln toppades av en reservationslös rubrik om att patienten hade fått fel diagnos. Först i slutet av artikeln (papper och nät) framgick det att tidningen refererade en anmälan till HSAN som ännu inte var färdigutredd. De berörda personerna på kliniken fick inte rimlig möjlighet till samtidigt bemötande. PO (b)

Länstidningen Östersund

- Exp nr 66 En kyrkoherde fick inte kommentera anklagelser om ekonomiska oegentligheter i halvmiljonersklassen. Av rubrikerna framstod det som att anklagelserna rörde förskingring. Uppgifterna, som visade sig vara felaktiga, korrigerades i en uppföljande publicering men det var inte tillräckligt för att uppväga publicitetsskadan. PO (b)
- Exp nr 67 Trots felaktig rapportering vare sig friade tidningen en komminister från felaktiga beskyllningar om bl a förskingring eller lät honom komma till tals och kommentera anklagelserna. PO (b)

Magazin Café

- Exp nr 7 En ung kvinna var fullt igenkännbar på en bild som publicerades i ett reportage som handlade om orgier i alkohol, knark och sex under Full Moon Party i Koh Phangan i Thailand. Kvinnan behövde inte tåla att pekats ut på det sätt som skedde. PO (å)

Exp nr 8 En ung man var fullt igenkännbar på en bild som publicerades i ett reportage som handlade om orgier i alkohol, knark och sex under Full Moon Party i Koh Phangan i Thailand. Han behövde inte tåla att pekats ut på det sätt som skedde. PO (å)

Mitt i Sollentuna

Exp nr 39 Tidningar bör visa brotts- och olycksoffer och deras anhöriga största möjliga hänsyn. I en artikel om mäns våld mot kvinnor beskrev tidningen mordet på en kvinna samt bakgrunden till brottet på ett integritetskänsligt och detaljerat sätt. Tidningen klandrades för att ha brutit mot god publicistisk sed. Särskilt beaktades den hänsyn som borde ha visats hennes barn. PO (b)

Mitt i Vallentuna Steget

Exp nr 106 Tidningen skrev att en fotbollsklubb hade sparkat sin ungdomsansvarige. Klubbens ordförande fick uttala sig och sade att det handlade om en ohållbar förtroendekonflikt. Genom att inte låta ungdomsledaren kommentera förhållandena åsidosatte tidningen god publicistisk sed. PO (å)

Motala & Vadstena Tidning

Exp nr 56 I ett svar på en tidigare insändare gick skribenten till angrepp på den namngivne antagonisten och påstod att denne var kriminell. PO (b)

Nerikes Allehanda

Exp nr 75 En hög kommunal chef hade fått lämna sin tjänst sedan det kommit till kommunledningens kännedom att mördat sin flickvän i mitten av 1980-talet. Mannen hade vårdats vid en rättspsykiatrisk klinik i ett år, sedan friskförklarats och släppts fri. Tidningen skrev att hans identitet avslöjats av en internetsajt och redogjorde ingående för det gamla brottet samt angav den mördade kvinnans namn. Genom att söka på mordoffrets namn kunde man omedelbart identifiera anmälaren vilket var att jämställa med ett utpekande. PO (b)

- Exp nr 37 Tidningen rapporterade om att en 19-årig flicka hade dömts för misshandel till skyddstillsyn efter att ha slagit en man i huvudet med en flaska. Tidningens kategoriska påstående om att kvinnan hade alkoholproblem framstod inte som befogat, särskilt mot bakgrund av att det kunde ifrågasättas om påståendet hade full täckning i tingsrättens dom. PO (å)

Norra Skåne

- Exp nr 24 Ett reportage baserades på en intervju med en ung kvinna och hennes deltagande i en film. Kvinnan ansåg att artikeln var missvisande och ville bli klargöra att filmen inte innehöll scener av pornografisk karaktär. Genom att inte tillmötesgå hennes begäran om ett bemötande i efterhand, orsakades hon en oförsvarlig publicitetsskada. PO (å)

Norrbottens-Kuriren

- Exp nr 52 Vid en rapportering om en stöld publicerades uppgifter som ledde till att en av de unga gärningsmännen kunde identifieras. PO (b)
- Exp nr 85 Tidningen publicerade en insändare i vilken anmälaren namngavs och påstods ha delat ut flygblad med SMR, en nynazistisk organisation. Tidningen hade inte kontrollerat eller försökt klarlägga riktigheten i de allvarliga anklagelserna och klandrades därför. Anm (å)

Norrköpings Tidningar

- Exp nr 51 Tidningen skrev att JO hade kritiserat Kronofogden för handläggningen av ett ärende. Artikeln innehöll uppgifter som pekade ut en kvinna med svepande formuleringar om att hon dragit på sig för mycket skulder. PO (b)
- Exp nr 58 Tidningen rapporterade om att en man dömts till fängelse för bland annat våldtäkt mot barn. Oavsett om någon identifiering skedde utanför den krets som redan kände till att barnet blivit utsatt för ett övergrepp, ledde beskrivningen av den konkreta gärningen till en detaljkunskap hos samma personer och därmed ett oförskyllt lidande för det minderåriga barnet. Utöver detta publicerades även andra ytterst känsliga uppgifter om barnet. PO (gb)

Norrländska Socialdemokraten

- Exp nr 91 En artikel kunde uppfattas som att det fanns en koppling mellan Hells Angels och ett företag, vilket inte var fallet. Inte heller i det uppföljande tillrättsläggandet lyckades tidningen klargöra förhållandena på något tydligt sätt. PO (å)

Norrtelje Tidning

- Exp nr 81 En artikel om ett brott innehöll uppgifter som pekade ut brottsoffret. Genom utpekandet och de detaljer tidningen gav om det inträffade utsattes anmälaren för en oförsvarlig publicitetsskada. PO (b)

Nya Lidköpings-Tidningen

- Exp nr 29 I rapporteringen från en rättegång angående om ett äktenskap förelåg, identifierades en av parterna, mannen. Uppgifterna som framkom var av starkt integritetskänslig natur och tidningens anonymisering ansågs därför inte tillräcklig. PO (b)

Resumé

- Exp nr 13 Under våren 2009 uppkom misstankar om att Röda Korsets kommunikationsdirektör förskingrat pengar från organisationen. Han avgick senare som en följd av misstankarna. I rapporteringen från rättegången använde Resumé uttrycket skyddande av brottsling för att beskriva hur Röda Korsets styrelseordförande Bengt Westerberg agerat i samband med händelserna. Bengt Westerberg skulle också sedan en revision företagits, ha dröjt oskäligt länge med att göra en polisanmälan. Tidningen hade inte fog för uppgifterna och klandrades därför i dessa två avseenden. Ett publicerat bemötande var inte tillräckligt. PO (b)

Skärgården

- Exp nr 103 I en artikel byggde tidningen Skärgården upp en bild av att det kunde ha förekommit olämpliga eller rent av brottsliga inslag i kontakterna mellan ett ombud och en stadsarkitekt. Med tanke på anklagelsernas allvarliga art borde ombudet ha fått uttala sig samtidigt. PO (å)

Strengnäs Tidning

Exp nr 100 Rubrik om försäljning av tomter som inte fanns saknade täckning. Säljaren fick inte heller möjlighet till kommentar. PO (å)

Södermanlands Nyheter

Exp nr 89, 90 I ett reportage som handlade om ungdomars sexvanor publicerades namn och bild på två unga kvinnor som hade intervjuats av tidningen. Vissa citat i artikeln kunde tolkas som uttryck för deras personliga erfarenheter. Tidningen hade inte varit tillräckligt återhållsam vid sin publicering. PO (b)

Exp nr 78 Tidningen skrev att ledande landstingspolitiker sinsemellan hade gjort upp om arvoden och löner i slutna rum. I publiceringen fanns en lista med personer som fått felaktiga utbetalningar. Artikeln förmedlade ett missvisande intryck av att anmälaren, som fanns med på listan, varit delaktig i beslutet om sin ersättning. PO (b)

Vårdguiden

Exp nr 70-72 En artikel om kopplingen mellan alkoholkonsumtion under semestern och risken att utveckla beroende. Artikeln illustrerades av en bild som visade några unga kvinnor på en festlig tillställning med vinglas i händerna. Det fanns ingen klagande bildtext om att personerna på fotot inte hade med artikelinnehållet att göra. Sammanhanget var negativt och upplevdes som kränkande. PO (b)

Värnamo Nyheter

Exp nr 55 Tidningen skrev om en misshandel som ägt rum vid en skola och om domen mot gärningsmannen. Händelseförloppet beskrevs på ett missvisande sätt och skuldbelagde därigenom det unga brottsoffret. PO (b)

Värnpliktsnytt

Exp nr 17 I ett reportage publicerades en bild av en värnpliktig. Bilden visade när hon fyllde i en rapport och av formuläret kunde hennes personnummer utläsas. Även om publiceringen inte var kränkande utgör personnummer integritetskänsliga uppgifter som kan ge tillgång till omfattande information om en enskilds personliga förhållanden. PO (å)

Västerbottens Folkblad

Exp nr 84 Tidningen skrev om en tvist där en klinik och en patient hade förlikts. Artikeln hade riktat allvarlig kritik mot kliniken för genomförandet av en åderbråcksbehandling. Klinikens ståndpunkt framgick bara av publiceringens pappersupplaga. Bemötandet borde också ha publicerats i tidningens nätupplaga. PO (å)

Exp nr 97 Tidningen skrev att två personer var misstänkta för jaktbrott. För den krets som förstod vilka de omskrivna var, exponerades ett barn med känsliga och dessutom felaktiga uppgifter om att han skulle ha avslöjat för polisen att hans pappa och farfar gjort sig skyldiga till brott. Denna uppgift skadade barnet på ett oförsvarligt sätt. PO (b)

Västerviks-Tidningen

Exp nr 63 Enligt de pressetiska reglerna bör en tidning följa upp en tidigare skildrad rättssak. Det är av särskild betydelse när utgången i en rättsprocess utfaller till en misstänkt persons fördel. För att en sådan uppföljande publicering ska tjäna sitt syfte måste den utformas så att den tillvaratar den omskrivnes intresse. I detta fall misslyckades tidningen med detta. PO (å)

ETISKA REGLER FÖR PRESS, RADIO OCH TV

Press, radio och tv skall ha största frihet inom ramen för tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen för att kunna tjäna som nyhetsförmedlare och som granskare av samhällslivet och för att kunna publicera det som är av vikt och betydelse för medborgarna. Det gäller dock att skydda enskilda mot oförskyllt lidande genom publicitet.

Etiken tar sig inte i första hand uttryck i en formell regeltillämpning utan i en ansvarig hållning inför den publicistiska uppgiften. De etiska reglerna för press, radio och tv skall vara ett stöd för den hållningen.

I. PUBLICITETSREGLER

Ge korrekta nyheter

1. Massmediernas roll i samhället och allmänhetens förtroende för dessa medier kräver korrekt och allsidig nyhetsförmedling.
2. Var kritisk mot nyhetskällorna. Kontrollera sakuppgifter så noggrant som omständigheterna medger, även om de tidigare har publicerats. Ge läsaren/mottagaren möjlighet att skilja mellan faktaredovisning och kommentarer.
3. Löpsedel, rubrik och ingress skall ha täckning i texten.
4. Slå vakt om den dokumentära bilden. Var noga med att bilder och grafiska illustrationer är korrekta och inte utnyttjas på ett missvisande sätt.

Var generös med bemötanden

5. Felaktig sakuppgift skall rättas, när det är påkallat. Den som gör anspråk på att bemöta ett påstående skall, om det är befogat, beredas tillfälle till genmäle. Rättelse och genmäle skall i lämplig form publiceras utan dröjsmål och på så sätt att de kan uppmärksammas av dem som har fått del av de ursprungliga uppgifterna. Observera att ett genmäle inte alltid kräver en redaktionell kommentar.
6. Publicera utan dröjsmål Pressens Opinionsnämnds klandrande uttalanden i fall som rör den egna tidningen.

Respektera den personliga integriteten

7. Överväg noga publicitet som kan kränka privatlivets helgd. Avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning.
8. Iaktta stor försiktighet vid publicering av självmord och självmordsförsök särskilt av hänsyn till anhöriga och vad ovan sagts om privatlivets helgd.
9. Visa alltid brotts- och olycksoffer och deras anhöriga största möjliga hänsyn. Pröva noga publicering av namn och bild med hänsyn tagen till offren och deras anhöriga.
10. Framhäv inte berörda personers etniska ursprung, kön, nationalitet, yrke, politisk tillhörighet, religiös åskådning eller sexuell läggning om det saknar betydelse i sammanhanget och är missaktande.

Var varsam med bilder

11. Vad som i dessa regler sägs gäller i tillämpliga delar även om bildmaterial.
12. Bildmontage, retuschering på elektronisk väg eller bildtext får ej utformas så att det vilseleder eller lurar läsaren. Ange alltid i direkt anslutning till bilden om den är förändrad genom montage eller retusch. Detta gäller även vid arkivering.

Hör båda sidor

13. Sträva efter att ge personer, som kritiseras i faktaredovisande material tillfälle att bemöta kritiken samtidigt. Sträva också efter att återge alla parterers ståndpunkter. Var uppmärksam på att anmälningar av olika slag kan ha till enda syfte att skada den som blivit anmäld.
14. Tänk på att en person, misstänkt för brott, i lagens mening alltid betraktas som oskyldig om fällande dom inte föreligger. Den slutliga utgången av en skildrad rättssak bör redovisas.

Var försiktig med namn

15. Överväg noga konsekvenserna av en namnpublicering som kan skada människor. Avstå från sådan publicering om inte ett uppenbart allmänintresse kräver att namn anges.

16. Om inte namn anges undvik att publicera bild eller uppgift om yrke, titel, ålder, nationalitet, kön eller annat, som gör en identifiering möjlig.

17. Observera att hela ansvaret för namn- och bildpublicering faller på den som återger materialet.

KOMMENTAR TILL DEL I

För tolkning av begreppet "god publicistisk sed" svarar för pressens del i första hand Pressens Opinionsnämnd samt i ärenden som inte hänskjuts till nämnden

Allmänhetens Pressombudsman. Det bör uppmärksammas att Pressens Opinionsnämnd och Allmänhetens Pressombudsman ej prövar fråga om avsteg från reglerna i radio- eller televisionsprogram. För granskning av dessa program finns den av regeringen utsedda Granskningsnämnden.

Opinionsnämndens utslag publiceras förutom i den klandrade tidningen i refererande form i Pressens Tidning och tidningen Journalisten. Abonnemang på nämndens utslag kan beställas hos TU.

PO utger en årsberättelse där de från principiell synpunkt viktigaste ärendena kommenteras.

Granskningsnämndens beslut kan rekvireras hos nämndens kansli.

II. YRKESREGLER

Journalistens integritet

1. Ta inte i tjänsten emot journalistiska uppdrag av personer utanför den redaktionella ledningen.
2. Acceptera inte uppdrag från utomstående, ej heller inbjudan, gåva, gratisresa eller annan förmån i och utanför tjänsten som kan misstänkliggöra ställningen som fri och självständig journalist.
3. Använd inte ställningen som journalist till att utöva påtryckning för egen eller andras vinning eller till att skaffa privata förmåner.
4. Utnyttja inte för egen eller andras vinning opublicerade nyheter beträffande de ekonomiska förhållanden eller åtgärder hos stat, kommuner, organisationer, företag eller enskilda.
5. Beakta journalistavtalets bestämmelse om att medarbetare icke får åläggas att skriva mot sin övertygelse eller utföra förödmjukande uppdrag.

Anskaffning av material

6. Tillmötesgå rimliga önskemål från intervjuade personer om att i förväg få veta hur och var deras uttalanden återges.
7. Visa särskild hänsyn mot ovana intervjuobjekt. Upplys den intervjuade om huruvida samtalet är avsett för publicering eller enbart för information.
8. Förfalska inte intervjuer eller bilder.
9. Visa hänsyn vid fotograferingsuppdrag samt vid anskaffning av bilder, särskilt i samband med olyckor och brott.
10. Ge inte efter för påtryckningar från utomstående i avsikt att hindra eller inskränka berättigad publicitet.
11. Beakta upphovsrätten med dess citatregler och fotorätten.
12. Visa generositet med källangivelse när en framställning huvudsakligen bygger på annans sakuppgifter.

Publiceringstider

13. Respektera överenskomna publiceringstider.

KOMMENTAR TILL DEL II

Undertecknarna av dessa regler vill med detta avsnitt ge vägledning i det journalistiska arbetet på fältet och på redaktionerna när problem uppstår som endast ofullständigt eller inte alls behandlas i lagar, kollektivavtal eller i övriga delar av dessa etiska regler för massmedier. Avsnittet ersätter SJF:s yrkeskodex.

Detta avsnitt är inte bara en regelsamling - det är också avsett att stimulera till en kontinuerlig debatt inom journalistkåren i arbetsetiska frågor. Reglerna gör inte anspråk på att täcka alla de situationer som journalisten kan möta i sitt arbete.

Reglerna avser alla redaktionella medarbetare, alltså i tillämpliga delar även journalister vid radio, tv, informationsavdelningar etc.

SJF:s styrelse verkar för att förbundets medlemmar efterlever denna del av reglerna.

ALLMÄNHETENS PRESSOMBUDSMAN (PO)

PRESSENS OPINIONSNÄMND (PON)

Besöksadress: Industrigatan 2A, Stockholm

Postadress: Box 223 10, 104 22 Stockholm

Tel: 08-692 46 20

Fax: 08-692 46 05

PO/PONs hemsida: www.po.se

E-post: po@po.se